

09.07.2018

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Aruanne

**Teadmussiirde pikaajaline programm ühistegevuse tegevusvaldkonnas,
perioodil 01.01.2018 – 30.06.2018**

Ühistegevuse tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajalise programmi eesmärgiks on tegeleda põllumajandussaaduste tootjate ja töötajate ühistegevusega seotud väljakutsetega, et muuta ühistegevuse koostöövorm järjest sisukamaks ning ettevõtjatele tulutoovamaks.

Antud programmi raames käsitletakse ühistegevusena põllumajandussaaduste tootjate ja töötajate majandusliku ühistegevuse edendamist.

Raamleping nr 171752 sõlmiti 18. novembril 2016. Programmi täidavad: Eesti Maaülikool, MTÜ Eesti Põllumeeste Keskliit, Maaelu Edendamise Sihtasutus, MTÜ Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eestimaa Talupidajate Keskliit, Põllumeeste Ühistu KEVILI ja MTÜ KEVILI Koolitused. (EPKK ja EPK ühinesid 2017. aastal)

1. Aja- ja tegevuskava täitmine ning selles esinenud muudatused ning planeeritavad tegevused järgmisel poolaastal

1.1 Aja- ja tegevuskava täitmine ning selles esinenud muudatused

Alljärgnevas tabelis on välja toodud vastavalt Nõukogu aja- ja tegevuskava otsusele 06.09.2017 korraldatavad tegevused 2018.a. esimesel poolaastal ning neis esinenud muudatused:

06.09.2017 Nõukogu otsusega kinnitatud 2018.a. esimese poolaasta aja- ja tegevuskava järgsed tegevused:	2018.a. esimesel poolaastal korraldatud tegevused ja muudatused:
Infopäev: "Ühistu omanik on ühistu liige".	Korraldatud 07.02.2018.
Infopäev: "Ühistegevuse praktilised näited".	Korraldatud 27.02.2018.
Infopäev: "EL põllumajanduslikud tootjaorganisatsioonid ja EL struktuurifondide toetuste võimalused".	Korraldatud 14.02.2018.
Ühepäevane täienduskoolitus: "Ühistulise koostöö eelised erinevate sektorite vahel".	Korraldatud 21.03.2018.
Ühepäevane täienduskoolitus: "Ühistu sisenemine jaekaubandusse".	Korraldatud 31.01.2018.
Ühepäevane täienduskoolitus: "Ühistuline turundamine".	Korraldatud 06.03.2018.
Ühepäevane täienduskoolitus: "Tulundusühistu finantsjuhtimine".	Korraldatud 25.01.2018.
Kahepäevane täienduskoolitus: "Ekspordikoolitus".	Korraldatud 03.04.-04.04.2018.
Ettevõtete külastus Eestis: "Toorme lisandväärtuse andmine" - väike piimatööstused.	Korraldatud 28.03.2018.

Ettevõtete külastus Eestis: "Toorme le lisandväärtuse andmine" - Vastse-Kuuste lihatööstus.	Korraldatud 18.04.2018.
Ettevõtete külastus Eestis: "Toorme le lisandväärtuse andmine" - Saaremaa piimatööstus.	Korraldatud 17.01.2018.
Ettevõtete külastus Eestis: "Toorme le lisandväärtuse andmine" - Siidrikoda.	MUUDATUS: korraldatakse teisel poolaastal.
Õpiring: "Viljandi väikepõllumajandus tootjate koostöö õpiring".	Korraldatud 2 kohtumist: 07.02.2018 ja 21.03.2018.
Õpiring: "Piimanduse koostöö õpiring".	Korraldatud 1 kohtumine: 19.06.2018.
Õpiring: "Toidunisu tootjate koostöö õpiring".	Korraldatud 2 kohtumist: 05.04.2018 ja 19.04.2018.
	MUUDATUS: Kahepäevane täienduskoolitus: "Kommunikatsioon ühistus" korraldatud 24.04.-25.04.2018 teise poolaasta asemel.

1.2. Planeeritavad tegevused 2018.a. teisel poolaastal

Järgmisel poolaastal korraldatakse järgmised tegevused:

- a) Infopäev: "Ühistu omanik on ühistu liige" – 26.09.2018;
- b) Infopäev: "Ühistegevuse praktilised näited" – 10.10.2018;
- c) Infopäev: "EL põllumajanduslikud tootjaorganisatsioonid ja EL struktuurifondide toetuste võimalused" – 24.10.2018;
- d) Ühepäevane täienduskoolitus: "Ühistulise koostöö eelised erinevate sektorite vahel" – 31.10.2018;
- e) Kahepäevane täienduskoolitus: "Keskühistu loomine" – 04.09.-05.09.2018;
- f) Konverents: "Läbi ühistulise tegevuse konkurendist partneriks" – 22.11.2018;
- g) 2 piimanduse koostöö õpiringi kohtumist;
- h) 1 Viljandi väikepõllumajandus tootjate koostöö õpiringi kohtumine;
- i) 1 toidunisu tootjate koostöö õpiringi kohtumine;
- j) Välisettevõtete külastus: "Rahvusvaheline koostöö põllumajanduses". Vastavalt 17.05.2018 Nõukogu otsusele on 2018.a. välisettevõtete külastuse sihtriik Šotimaa;
- k) Ettevõtete külastus Eestis: "Toorme le lisandväärtuse andmine" – Siidrikoda – 26.10.2018;
- l) Antakse välja käsiraamat: "Ühistu loomise käsiraamat (sisaldab juriidilisi teemasid)";
- m) Antakse välja teabematerjal: "Toodete eksport ja turustamine";
- n) Antakse välja teabematerjal: "Ühistutevaheline koostöö";
- o) Antakse välja teabematerjal: "Liikmete kaasamine otsustusprotsessidesse";

- p) Vastavalt Nõukogu otsusele 30.03.2018 korraldatakse 2018.a. täiendavalt kolm ühepäevast täienduskoolitust teemal: “Ühistulise organisatsiooni juhtimisvõimekuse tõstmine – 05.11.2018; 06.11.2018; 07.11.2018.

2. Tegevuste ja nende tulemuste kirjeldus

2.1 Infopäevad

Infopäev teemal “Ühistu omanik on ühistu liige”.

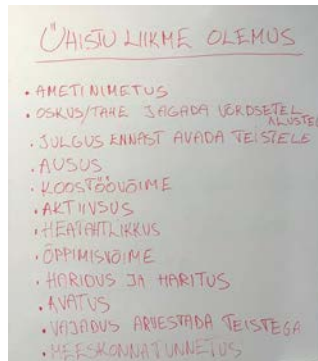
07.02.2018; Eesti Maaülikool, Tartu; 12 osalejat.

- Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja Nõukogu esimees **Olav Kreen** - Ühistu liikme õigused, vastutus ja kohustused
- Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja juhatuse liige **Vahur Tõnissoo** - Ühistu liikmeks olemise olemus

Tagasiside kohaselt pidasid kõik vastanud infopäeva temaatikat heaks. 73% vastanutest pidasid infopäeva ettekandeid heaks ja 27% rahuldavaks.

Infopäeva sihtgrupp oli alustavate ja toimivate ühistute liikmed. Infopäeval osales kokku 12 osalejat. Infopäeva eesmärgiks oli ühistegevuses osalejate arvu kasv põllumajandus- ja toidusektoris. Lisaeesmärkidena sooviti suurendada teadlikkuse ja teadmiste kasvu ning luua keskkonda ühistegevuse suurendamiseks. Samuti sooviti koolitada teabe levitajaid, et tekiks uusi ühistuid.

Infopäeval selgitati olulisemaid lähtepunkte – ühistu liige peab tunnetama enda kui ühistu omaniku vastutust ühistu ees ja tuleb mõista ühistu liikme tasandil tehtavate otsuste mõju. Räägiti ka teemast, et selleks, et olla hea ühistu omanik, on vaja kasutada ühistu teenuseid ja informatsiooni. Rõhutati kommunikatsiooni osatähtsust ja olemasolu. Vajalik on ühistu otsuste läbinähtavuse suurendamine. Ühistu liikmete kui omanike panus ühistu kasvatamisel ja arendamisel tuleb läbi informatsiooni ja kommunikatsiooni.

Infopäev teemal “Ühistegevuse praktilised näited”.

27.02.2018; Eesti Maaülikool, Tartu; 12 osalejat.

Lektor: Läti teraviljaühistu direktor **Edgars Ruža**.

- Ühistegevuse praktilised näited I – Läti teraviljaühistu LatRaps
- Ühistegevuse praktilised näited II – Läti teraviljaühistu LatRaps

Tagasiside kohaselt pidasid 90% vastanutest infopäeva temaatikat ja ettekannet heaks ning 10% rahuldavaks.

Infopäeva sihtgrupiks olid alustavate ja toimivate ühistute liikmed, juhtkond ning nõukogu. Infopäeval oli kokku 12 osalejat. Infopäeva eesmärgiks oli parima ja halvima praktika/kogemuste jagamine. Lisaeesmärgidena sooviti suurendada teadmisi ja teadlikust.

Infopäeval toodi kuulajateni rahvusvahelist ühistegevuse kogemust ja anti ülevaade rahvusvahelise ühistegevuse arenguteest Läti ühistu LatRaps näitel. Diskuteeriti ühistu kasvatamise ja arenguga seotud probleemide ja võimaluste üle. Samuti räägiti olulisematest pidepunktidest eduka ühistu puhul.

Infopäev teemal “EL põllumajanduslikud tootjaorganisatsioonid ja EL struktuurifondide toetuste võimalused”.

14.02.2018; Eesti Maaülikool, Tartu; 15 osalejat.

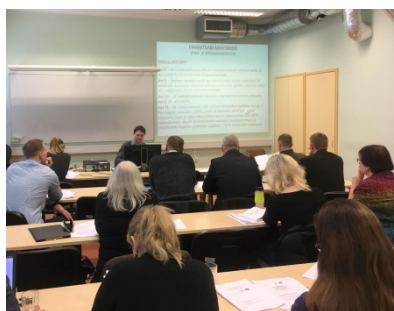
Lektorid: Maaeluministeeriumi peaspetsialist **Kalev Karisalu**, Maaeluministeeriumi nõunik **Janeli Tikk** ja Konkurentsiameti konkurentsitenistuse järelevalveosakonna juhataja asetäitja **Katrin Tasa**.

- Tootjaorganisatsioon kui EL ühise põllumajanduspoliitika meede põllumajandustootjate turujõu suurendamiseks – Kalev Karisalu
- Investeeringutoetused töötlemiseks ja turustamiseks – Janeli Tikk
- Ühistegevus põllumajanduses ja konkurentsireeglid – Katrin Tasa

Tagasiside kohaselt pidasid 82% vastanutest infopäeva temaatikat heaks ja 18% rahuldavaks. Infopäeva ettekandeid pidasid 91% vastanutest heaks ja 9% rahuldavaks.

Infopäeva sihtgrupiks olid ühistute juhtkond ja nõukogu. Infopäeval oli kokku 15 osalejat. Infopäeva eesmärgiks oli teadmiste ja teadlikuse suurendamine. Lisaeesmärkidena sooviti suurendada ühistegevuses osalejate arvu põllumajandus- ja toidusektoris ning luua positiivset ja tulutoovat keskkonda.

Infopäeval anti ülevaade maaelu arengukavas pakutavatest võimalustest ja teistest rahastamisvahenditest ühistule igapäevaseks tegevuseks ja arendustegevusteks. Toodi välja olulise aspektina, et millised on meil täna erinevad finantsinstrumendid ühistute investeeringuteks. Räägiti ka millised on konkurentsiseadustest tulenevad erandid ühistutele ja püüti sellest tulenevalt arusaada, millised on meil ühistute arendamisevõimalused.

2.2 Ühepäevased täienduskoolitused

Ühepäevane täienduskoolitus teemal “Ühistulise koostöö eelised erinevate sektorite vahel”.

Õppekava avaldatud:

https://ois.emu.ee/pls/ois/ltere.tulemast?leht=OK.AY.VP&id_ay_programm=8783&id_ay_toi_mumine=11385&systeemi_seaded=3,1,12,1

21.03.2018; Eesti Maaülikool, Tartu; 14 osalejat.

Lektorid: Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja juhatuse esimees **Roomet Sõrmus**, Kõljala Põllumajanduslik OÜ juhatuse liige **Tõnu Post** ja TÜ Farm In juhatuse liige **Urmas Pallon**.

- Ühistegevus põllumajanduse esindusorganisatsioonides – Roomet Sõrmus
- Ühistulise tegevuse kogemused – Tõnu Post
- TÜ Farm In ühistute vaheline sisendite ostu osakond: visioon ja tegelikkus – Urmas Pallon

Tagasiside kohaselt pidasid kõik vastanud koolituse temaatikat heaks. 89% vastanutest pidasid koolituse ettekandeid heaks ja 11% rahuldavaks.

Koolituse sihtgrupiks olid ühistute juhtkond ja nõukogu. Koolitusel osales kokku 14 osalejat. Koolituse eesmärgiks oli ühistute konsolideerumine ning suurem koostöö. Lisaeesmärgidena püüti näidata suuremat kasu efektiivsusest, kuidas jõuda väärtusahelas kõrgemale ning anda julgustust rahvusvaheliseks koostööks.

Koolitusel anti praktiliste näidete varal edasi tänast teadmist koostööks oluliseks peetavatest seisukohtadest. Samuti käsitleti milline on ühistute ja katuseorganisatsioonide roll suuremate ühistegelike ettevõtmiste arendustegevuses.

Ühepäevane täienduskoolitus teemal “Ühistu sisenemine jaekaubandusse”.

Õppekava avaldatud:

https://ois.emu.ee/pls/ois/ltere.tulemast?leht=OK.AY.VP&id_ay_programm=8683&id_ay_toimumine=11246&systeemi_seaded=3,1,12,1

31.01.2018; Eesti Maaülikool, Tartu ; 18 osalejat.

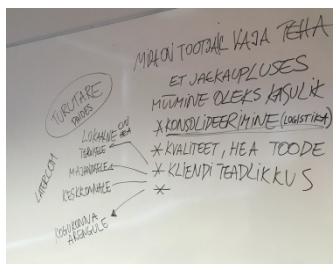
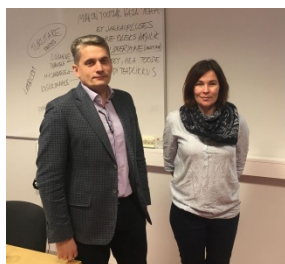
Lektorid: MTÜ Ehtne Talutoit juhatuse liige **Sirkka Pintmann** ja Coop Eesti Keskühistu ostudirektor **Oliver Rist**.

- Sisenemine jaekaubandusse – MTÜ Ehtne Talutoit vaade
- Sisenemine jaekaubandusse – Coop Eesti Keskühistu vaade

Tagasiside kohaselt pidasid kõik vastanud nii temaatikat kui ka ettekandeid heaks.

Koolituse sihtgrupiks olid tegutsevate ühistute juhtkond ja müügijuhid. Koolitusel osales 19 osalejat. Koolituse eesmärgiks oli teadmiste ja teadlikuse kasv läbi praktiliste näidete ja kogemuse. Lisaeesmärkidena püüti edasi anda efektiivsuse suuremat kasu ja kuidas jõuda väärtusahelas kõrgemale.

Koolitusel osalenutele tutvustati jaekaubandusega suhtlemisel ja koostööle asumisel kaasnevaid erinevaid kitsaskohti ja olulisi aspekte. Diskussioonis räägiti läbi jaekaubandusse sisenemisega seotud nõuded ja ka sellest tulenevad investeringute vajadused. Räägiti erinevatest vormidest jaekaubanduses müümisel, võrgustiku võimalustest ja vajadustest. Toonitati ka seda, et jaekaubandusse sisenemisel tuleb ka arvestada toote sihtgruppi ja võimaliku tarbijaskonna huve – sihtgrupi positsioneerimine. Samuti toodi välja, et kõikidel juhtudel ei ole mõistlik jaekaubandusse oma toodetega siseneda ning tuleks kaaluda ka teisi alternatiivseid võimalusi.

Ühepäevane täienduskoolitus teemal “Ühistuline turundamine”.

Õppekava avaldatud:

https://ois.emu.ee/pls/ois/ltere.tulemast?leht=OK.AY.VP&id_ay_programm=8782&id_ay_toi_mumine=11384&systeemi_seaded=3,1,12,1

06.03.2018; Eesti Maaülikool, Tartu; 19 osalejat.

Lektorid: Tartu Kaubamaja Keskuse ja Viimsi Keskuse turundusjuht **Piret Kull**, Eestimaa Kartul TÜ juhatuse liige **Oliver Ots** ja OÜ Matsimoka juhatuse liige **Jan Inno**.

- Toidutootjate turundus kaubanduskeskustes – Piret Kull
- Ühistuline koostöö Eestimaa Kartul TÜ näitel – Oliver Ots
- Matsimoka lugu – Jan Inno

Tagasiside kohaselt pidasid 91% koolituse temaatikat heaks ja 9% rahuldavaks. Kõik vastanud pidasid koolituse ettekandeid heaks.

Koolituse sihtgrupiks olid ühistute juhtkond ja nõukogu. Koolitusel osales kokku 19 osalejat. Koolituse eesmärk oli väärtusahelas kõrgemale liikumine. Lisaeesmärkidena sooviti suurendada teadmiste ja teadlikuse kasvu, selgitada ühistulise turundamise kasumlikkust ja efektiivsust ning suurendada ühistegevuses osalejate arvu põllumajandus- ja toidusektoris.

Koolitusel räägiti turundamise ja müügi olulisusest ühistu tegevuses läbi kogemuslike näidete ning kirjeldati eduka turunduse erinevaid viise, et saavutada eesmärged. Anti ka ülevaade, et millised on meie tänaste ühistute turundamise ja turustamisega seotud kitsaskohad ja võimalused nende lahendamiseks.

Ühepäevane täienduskoolitus teemal “Tulundusühistu finantsjuhtimine”.

Õppekava avaldatud:

https://ois.emu.ee/pls/ois/ltere.tulemast?leht=OK.AY.VP&id_ay_programm=8622&id_ay_toi_mumine=11165&systeemi_seaded=3,1,12,1

25.01.2018; Eesti Maaülikool, Tartu; 22 osalejat.

Lektorid: TÜ Farm In raamatupidaja **Mary Mägi** ja Baker Tilly Baltics OÜ vandeaudiitor **Enre Oru**.

- Tulundusühistu raamatupidamine ja aruandlus – Mary Mägi
- Tulundusühistu finantsjuhtimine – Enre Oru

Tagasiside kohaselt pidasid 94% vastanutest koolituse temaatikat heaks ja 6% rahuldavaks. 69% vastanutest pidasid koolituse ettekandeid heaks ja 31% rahuldavaks.

Koolituse sihtgrupiks olid ühistute juhtkond ja nõukogu ning alustavate ja toimivate ühistute liikmed. Koolitusel osales kokku 21 osalejat. Koolituse eesmärk oli teadmiste ja teadlikuse kasv. Lisaeesmärkidena sooviti, et toimuks kogemuste jagamine ning et suureneks ühistegevuses osalejate arv põllumajandus- ja toidusektoris.

Koolitusel vaadati tegeva ühistu finantsjuhtimise olulisi aspekte tulundusühistu Farm In näitel. Selgitati tulundusühistu finantsjuhtimisel finantsindikaatorite ja otsustamise seoseid. Analüüsiti erinevatest finantsjuhtimise otsustest tulenevat mõju juhtimisprotsessis. Vaadati ühistu põhikirja ja finantsnäitajate vahelisi olulisi seoseid. Osalejatel oli võimalus küsida praktilisi küsimusi ja koos püüti leida parimad lahendused. Vaadati ka tulundusühistu seaduse ja audiitori seisukohta ning sellest tulenevaid kohustusi finantsjuhtimises.

2.3 Kahepäevased täienduskoolitused

Kahepäevane täienduskoolitus teemal: “Kommunikatsioon ühistus”.

Õppekava avaldatud:

https://ois.emu.ee/pls/ois/ltere.tulemast?leht=OK.AY.VP&id_ay_programm=8884&id_ay_toimimine=11526&systeemi_seaded=3,1,12,1,

24.04.-25.04.2018; Eesti Maaülikool, Tartu; samu osalejaid oli mõlemal päeval kokku 11.

Lektor: HAL Koolitus OÜ koolitaja **Ene Seidla**.

- Kommunikatsioon kui proaktiivne, suunatud ja mitmesuunaline protsess. Miks ja kuidas?
- Simulatsiooniharjutus. Püüame edastada üht sõnumit, näeme reaajas, mis toimub tegelikult kuulaja peas. Eesmärgi hajumine ja teisenemine, filtrid, selektiivne kuulmine, terminite erinev tõlgendamine. Tuletame 5 peamist reeglit, kuidas olla kommunikatsioonis edukas.
- Ühistegevuse kommunikatsioon kui kokkulepetel ja reeglitel põhinev suhtlus. Reeglite kokkuleppimine – missugune info on nähtav, millal, mis kanalis ja miks.
- Töövormid olukordades, kui arvamusi ei avaldata või kui arvamusi on palju ja üksteist ei kuulata. Konfliktide vältimine ja konsensuse otsimise võimalused. Kriisikommunikatsioon.
- Simulatsiooniharjutus – kliendi sõnumite mõistmine, infovahetus väärtusahelas. Kuidas mõjutab kommunikatsioon koostööpartnerite motivatsiooni? Kommunikatsioon liikmete, juhatuse ja nõukogu vahel. Psühholoogia põhitõed kommunikatsioonis. Enesekehtestamine kommunikatsioonis. Kiire ja aeglane mõtlemine.
- Väljapoole suunatud kommunikatsioon. Meediasuhtlus. Kanalite valimine, sõnumi vormimine ja sõnumi müük. Halvad uudised – kuidas käituda. Kriisijuhtimise ABC.

Tagasiside kohaselt pidasid kõik vastanud nii koolituse temaatikat kui ka ettekandeid heaks.

Koolituse sihtgrupiks olid ühistute juhtkond ja nõukogu. Koolitusel osales kokku esimesel päeval 12 osalejat ja teisel päeval 10 osalejat. Koolituse eesmärgiks oli koostöö oskuste arendamine. Lisaeesmärgiks oli näidata suuremat kasu efektiivsusest.

Koolitusel räägiti struktuurselt läbi kommunikatsiooni temaatika ja informatsiooni levik ühistu erinevatel juhtimistasanditel ja erinevates rollides. Samuti jagati teadmist, kuidas ühistu juhtorganid peaksid toimima teatud kriisi situatsioonides kommunikeerimisel. Läbi praktiliste

harjutuste ja rollimängude õpiti tundma kommunikatsiooni metoodikaid ja meetodeid. Samuti õpiti tundma meediaga suhtlemise iseärasusi ja viise, kuidas paremini meediasse jõuda.

Kahepäevane täienduskoolitus teemal “Ekspordikoolitus”.

Õppekava avaldatud:

https://ois.emu.ee/pls/ois/ltere.tulemast?leht=OK.AY.VP&id_ay_programm=8902&id_ay_toi_mumine=11545&systeemi_seaded=3,1,12,1,

03.04.-04.04.2018; Eesti Maaülikool, Tartu; samu osalejaid mõlemal päeval oli kokku 12.

Lektorid: CM Tallinn AS juht **Indrek Aigro**, Saaremaa Piimatööstus AS juhatuse liige **Ülo Kivine**, AS Salvest Nõukogu esimees **Veljo Ipits** ja Piimandusühistu E-Piim juhatuse liige **Jaanus Murakas**.

- Eksport ning riskide juhtimine toorainete kaubanduses – Indrek Aigro
- Mida toota ja kuhu müüa – Ülo Kivine
- AS Salvest – ajalugu ja arenguvõimalused kodu- ja eksporditurgudel – Veljo Ipits
- Eesti piimanduse senisest suurema konkurentsivõime tekkimise eeldused – Jaanus Murakas

Tagasiside kohaselt pidasid kõik vastanud nii temaatikat kui ka ettekandeid heaks.

Koolituse sihtgrupiks olid ühistute juhtkond ja nõukogu. Koolitusel osales mõlemal päeval 14 osalejat. Koolituse eesmärgiks oli rahvusvahelise koostöö suurendamine. Lisaeesmärgidena sooviti suurendada teadmiste ja teadlikuse kasvu, näidata tulutoovust ning kuidas jõuda väärtusahelas kõrgemale.

Koolitusel anti ülevaade mõnedest tänastest eksportivatest ettevõtetest ning räägiti ekspordist toidu ja põllumajandus saaduste puhul. Saadi veelkord kinnitust, et ühtepidi Eesti on väga väike, et üksiku ettevõtjana pakkuda oma toodangut ekspordiks, aga teistpidi piisavalt suur, et

pakkuda oma toodangut siseturule. Ekspordi osas on kindlasti oluline valdkondlik koostöö. Ekspordi puhul kaasnevad mitmed nõuded, mida tuleb täita, Veterinaar- ja Toiduameti nõuded. Oluline on ka riikidevaheline koostöö, et luua tingimused ettevõtjatele turule sisenemiseks. Vajalik on hea toode ning ettevõtjatevaheline koostöö, et tagada maht. Samuti anti hea ülevaade uutest eksporditavatest toodetest. Toonitati, et selleks, et eksporti teostada, on vaja äärmiselt põhjalikult omada ülevaadet sihtriigi turust, erinevatest teguritest ja ka kultuurilistest aspektidest.

2.4 Eesti ettevõtete külastused

Esimene ettevõtete külastuse päev **“Toorme lisandväärtuse andmine”** toimus 17.01.2018, Saaremaal.

2.4.1 Saaremaa Piimatööstus AS ja Kõljala Põllumajanduslik OÜ

a) **“Toorme lisandväärtuse andmine” – 17.01.2018;**

Saaremaa Piimatööstus AS, Pikk tn 64, 93815, Kuressaare; grupijuhi nimi: Rando Värnik; kõneleja: Ülo Kivine; osavõtjate arv: 11 osalejat.

b) **“Toorme lisandväärtuse andmine” – 17.01.2018;**

Kõljala Põllumajanduslik OÜ, Pihtla vald, Saaremaa; grupijuhi nimi: Rando Värnik; kõneleja: Tõnu Post; osavõtjate arv: 11 osalejat.

Külastati kahte ettevõtet: Saaremaa Piimatööstus AS ja Kõljala Põllumajanduslik OÜ.

Külastuste sihtgrupiks olid toimivate ja alustavate põllumajandusühistute juhtkond ja liikmed. Külastustel osales kokku 11 osalejat. Külastuste eesmärgiks oli praktilise teadmise jagamine koostöö arendamiseks ja toorme lisandväärtuse andmiseks

Külastuse päeval saadi ülevaade uuendatud tehnoloogiatest piimatootmises ja vaadati piimatööstuse ahelas toodete tehnoloogilisi iseärasusi ning kuidas ühistuline piim jõuab väärtusahelas tooteni. Tutvuti ka Saaremaa piimatootjate ühistu juhtimisstruktuuriga ja

räägiti ühistu liikmete kaasamisest otsustusprotsessidesse, et arusaada kui hästi on teavitatud liikmed oma toormele lisandväärtuse andmisest. Samuti uuriti ka millised on edasised ühistu mõtted toormele lisandväärtuse andmisel.

Teine ettevõtete külastuse päev **“Toormele lisandväärtuse andmine”** toimus 28.03.2018.

2.4.2 Üvasi Talu OÜ ja Lõunapiim OÜ

a) **“Toormele lisandväärtuse andmine” – 28.03.2018**

Üvasi Talu OÜ, Rasina küla, Põlva vald; grupijuhi nimi: Rando Värnik; kõneleja: Anne Grünberg; osavõtjate arv: 9 osalejat.

b) **“Toormele lisandväärtuse andmine” – 28.03.2018**

Lõunapiim OÜ, Metsavenna Talu, Vastse-Roosa küla, Rõuge vald, Võru maakond; grupijuhi nimi: Rando Värnik; kõneleja: Meelis Mõttus; osavõtjate arv: 9 osalejat.

Külastati Üvasi Talu OÜ ja Lõunapiim OÜ. Külastuste sihtgrupiks olid toimivate ja alustavate põllumajandusühistute juhtkond ja liikmed. Külastustel osales kokku 9 osalejat. Külastuste eesmärgiks oli praktilise teadmise jagamine koostöö arendamiseks ja toormele lisandväärtuse andmiseks.

Vaadati konkreetsete ettevõtete näitel, kuidas piima kui tooret töötlev väike üksus on arendanud välja ahela toormest tooteni, et sellekaudu saada enda toormest rohkem lisandväärtust. Õpiti tundma kahe tootja näitel, et millised on raskuspunktid, kus ka vajatakse poliitiliste otsustajate abi.

Kolmas ettevõtete külastuse päev teemal **“Toormele lisandväärtuse andmine”** toimus 18.04.2018.

2.4.3 Eesti Lihatööstuse Ühistu ja Haameri Talu Lihapood OÜ

a) **“Toormele lisandväärtuse andmine” – 18.04.2018**

Eesti Lihatööstuse Ühistu, Tööstuse, Vastse-Kuuste 63601, Põlva maakond;
grupijuhhi nimi: Rando Värnik; kõneleja: Tarmo Saar; osavõtjate arv: 7 osalejat.

b) **“Toormele lisandväärtuse andmine” – 18.04.2018**

Haameri Talu Lihapood OÜ, Viluste küla, Veriora vald, Põlvamaa 64225; grupijuhhi nimi: Rando Värnik; kõneleja: Ave Haamer; osavõtjate arv: 7 osalejat.

Külastati Eesti Lihatööstuse Ühistut ja Haameri Talu Lihapood OÜ-d. Külastuste sihtgrupiks olid toimivate ja alustavate põllumajandusühistute juhtkond ja liikmed. Külastustel osales kokku 7 osalejat. Külastuste eesmärgiks oli praktilise teadmise jagamine koostöö arendamiseks ja toormele lisandväärtuse andmiseks.

Külastusel saadi ülevaade liha tootmise ja töötlemise ühistegelikust protsessist. Läbi diskussiooni saadi teadmist erinevatest lihaväärindamisega seotud nõuetest tehnoloogiale, toidupuhtusele ja võimalustest, kuidas neid nõudeid täita ja lahendada ühistuliselt, näiteks ühistulise tapamaja puhul.

2.5 Õpiringid

a) toidunisu tootjate koostöö õpiring

2018.a. esimesel poolaastal on toimunud 2 toidunisu tootjate koostöö õpiringi kohtumist.

Koostöö õpiringi eesmärgiks on väärtusahelas kõrgemale jõudmine ning tegevusplaani käivitamine toidunisu lisaväärtuse tõstmiseks. Esimene kohtumine toimus 05.04.2018 Rakveres ja teine kohtumine 19.04.2018 Tartus. Esimesel kohtumisel oli teemaks toidunisu kasvatamisega seotud arengusuunad tulevikuks ning teisel kohtumisel nisu kasvatuse peamised tulevikuvajadused ühistus.

b) Piimanduse koostöö õpiring

2018.a. esimesel poolaastal toimus 1 piimanduse koostöö õpiringi kohtumine. Piimanduse õpiringi eesmärgiks on koostöö oskuste arendamine. Kohtumine toimus 19.06.2018 Mäos. Kohtumise teemaks oli rahvusvaheliste ühistute juhtimine ja finantseerimine.

c) Viljandi väikepõllumajandus tootjate koostöö õpiring

2018.a. esimesel poolaastal toimus 2 Viljandi väikepõllumajandus tootjate koostöö õpiringi kohtumist. Õpiringi eesmärgiks on kaasamine ja koostöö oskuste arendamine kvaliteedi tagamiseks väikepõllumajandus tootjate vahel. Kohtumised toimusid 07.02.2018 ja 21.03.2018. Mõlemad kohtumised toimusid Viljandis. Õpiringi kohtumistel koostati 2018.a. tegevusplaani ja käsitleti laovarvestuse põhimõtteid ühistus juhtimise lihtsustamiseks.

2.6 Väljaantud käsiraamatute ja teabematerjalide loetelu

2018.a. planeeritavad käsiraamatud ja teabematerjalid antakse välja 2018.a. teisel poolaastal. Nõukoguga on kokku lepitud järgmine sisu jaotus:

- a) Ühistu loomise käsiraamat – käsitletakse järgnevaid teemasid: praktiku kommenteeritud Tulundusühistuseadus; erinevat tüüpi ühistute põhikirjade koostamine; tulundusühistu raamatupidamine; tunnustatud tootjaorganisatsioonide olemus ja kasu; ühistu omanik on ühistu liige ning kuidas saavutada usaldus koostöös.
- b) Teabematerjal: toodete eksport ja turustamine – käsitletakse järgnevaid teemasid: turustus kodu- ja eksportturgudel; turunduse võimalused; väiketootja võimalused turustuskanalis; väärtusahelapõhine koostöö; uued turud ning nende sisenemine; ühistegevuse kasu toodete eksportimisel ja turustamisel.
- c) Teabematerjal: liikmete kaasamine otsustusprotsessidesse – käsitletakse järgnevaid teemasid: ühistu struktuuri ja strateegia kujundamine juhtkonna ja nõukogu tasandil; tegevjuhtkonna valimisprotsess; ühistu roll ning ootused ühistu juhtimisele; põlvkondade vahelised erinevused, millega tuleb ühistu juhtimisel arvestada; uute ja vanade liikmete konflikt ja võimalikud lahendused ning liikmete kaasamine otsustusprotsessidesse.

2.7 Veebileht

Ühistegevuse veebilehel on avaldatud 2018.a. esimesel poolaastal järgnevad materjalid:

- a) Tulundusühistu raamatupidamine – Mary Mägi 25.01.2018
- b) Tulundusühistu finantsjuhtimine – Enre Oru 25.01.2018
- c) Väiketootja sisenemine jaekaubandusse – Sirkka Pintmann 31.01.2018
- d) Coop Eesti jaekaubandusest – Oliver Rist 31.01.2018
- e) Ühistu liikme õigused, vastutus ja kohustused – Olav Kreen 07.02.2018
- f) Ühistu liikmeks olemise olemus – Vahur Tõnissoo 07.02.2018
- g) Tootjaorganisatsioon kui EL ühise põllumajanduspoliitika meede põllumajandustootjate turujõu suurendamiseks – Kalev Karisalu 14.02.2018
- h) Investeeringutoetused töötlemiseks ja turustamiseks – Janeli Tikk 14.02.2018
- i) Ühistegevus põllumajanduses ja konkurentsireeglid – Katrin Tasa 14.02.2018
- j) Ühistegevuse praktilised näited – Edgars Ruža 27.02.2018
- k) Toidutootjate turundus kaubanduskeskustes – Piret Kull 06.03.2018
- l) Ühistuline koostöö Eestimaa Kartul TÜ näitel – Oliver Ots 06.03.2018
- m) Matsimoka lugu – Jan Inno 06.03.2018
- n) Ühistegevus põllumajanduse esindusorganisatsioonides – Roomet Sõrmus 21.03.2018
- o) Ühistulise tegevuse kogemused – Tõnu Post 21.03.2018
- p) TÜ Farm In ühistute vaheline sisendite ostu osakond – visioon ja tegelikkus – Urmas Pallon 21.03.2018
- q) Eksport ning riskide juhtimine toorainete kaubanduses – Indrek Aigro 03.04.2018
- r) Mida toota ja kuhu müüa – Ülo Kivine 03.04.2018
- s) AS Salvest – ajalugu ja arenguvõimalused kodu- ja eksportturgudel – Veljo Ipits 04.04.2018
- t) Eesti piimanduse senisest suurema konkurentsivõime tekkimise eeldused – Jaanus Murakas 04.04.2018
- u) Kommunikatsioon ühistus – Ene Seidla 24.04.-25.04.2018

Ühistegevuse veebilehe külastatavus Google Analytics andmetel on toodud alljärgnevas tabelis:

Periood	Külastajate arv
2017 märts	49
2017 aprill	108
2017 mai	134
2017 juuni	107

2017 juuli	86
2017 august	101
2017 september	88
2017 oktoober	104
2017 november	145
2017 detsember	107
2018 jaanuar	125
2018 veebruar	178
2018 märts	116
2018 aprill	99
2018 mai	65
2018 juuni	143

3. Teave sihtgruppidele infopäevade, täienduskoolituste, konverentside, ettevõtete külastuste ja õpiringide toimumise teavitamise kohta

Teavet programmi ürituste kohta on jagatud läbi mitme kanali internetis:

- a) pikk.ee veebileht;
- b) maainfo.ee veebileht ja uudiskirjad;
- c) yhistegevus.emu.ee veebileht;
- d) ühistegevuse Facebooki leht;
- e) Eesti Maaülikooli veebileht.

Samuti on saadetud kutsed e-mailiga läbi järgnevate listide;

- a) ühistute kontaktid äriregistrist;
- b) konsulentide kontakt pikk.ee lehelt;
- c) üritustel osalenud isikud;
- d) kutse edastamine programmi Nõukogu liikmete poolt;
- e) kutse edastamine programmi partnerite poolt (Põllumeeste Ühistu Kevili, Maaelu Edendamise Sihtasutus, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eestimaa Talupidajate Keskliit);
- f) põllumajanduse ja metsandusega tegelevad ettevõtted, PRIA kontakt, 2016.a. otsetoetuse saajad;
- g) PRIA poolt saadud tunnustatud tootjarühmade kontaktid;
- h) Eesti Maaülikooli andmebaas.

Samuti helistatakse läbi eelnevatel üritustel osalejad, et teavitada neid järgnevatest üritustest juhul, kui nädal enne üritust pole grupp täitunud. Kõige enam toimib otsekontakt helistades, sest e-maile tuleb palju ja tihti on huvipakkuvad üritused osalejatele märkamata jäänud. Samuti toimib hästi teavitamine sotsiaalmeedias.

4. Elluviidud tegevuste tulemuslikkuse analüüs

Alates programmi algusest 2017.a. kuni 30.06.2018 on ühistegevuse programmi raames käinud infopäevadel, täienduskoolitustel ja Eesti ettevõtete külastustel 186 erinevat isikut. Kokku on aga osalenud 413 osalejat, mis näitab, et ühistegevuse programmi üritustel osalemine ei jää ühekordseks.

2018.a. esimesel poolaastal on kokku korraldatud (infopäevad, täienduskoolitused, Eesti ettevõtete külastused) 12 tegevust, millest võttis osa 164 osalejat. See teeb keskmiselt 13.6 osalejat ürituse kohta.

Perioodil 01.01.2017-30.06.2018 on infopäevadel olnud kokku osalejaid 134, Eesti ettevõtete külastustel 66, kahepäevastel täienduskoolitustel 168 ja ühepäevastel täienduskoolitustel 145. Keskmiselt on osalejate arv kõige suurem ühepäevastel täienduskoolitustel (16.1 osalejat). Infopäevade keskmine osalejate arv on 14.8, kahepäevastel täienduskoolitustel 13.6 ja ettevõtete külastusel 11. Maksimaalne grupi suurus infopäevade ja koolituste puhul on 20 osalejat ning ettevõtete külastuste puhul 14 osalejat.

2018.a. esimesel poolaastal oli Eesti ettevõtete külastuse päevadest kõige populaarsem Saaremaa Piimatööstus ASi ja Kõljala Põllumajanduslik OÜ külastamine. Infopäevadest oli kõige populaarsem teema “EL põllumajanduslikud tootjaorganisatsioonid ja EL struktuurifondide toetuste võimalused”. Koolituste puhul oli osalejate arv kõige suurem teemade puhul “Tulundusühistu finantsjuhtimine” ja “Ühistuline turundamine”.

Ühistegevuse programmi üritustel osalevad peamiselt sihtgrupid põllumajandus ühistute juhtkond ning põllumajandus ettevõtete juhtkond. Hinnanguliselt on 186-st erinevast osalenud isikust seotud tulundusühistutega 115 osalejat, põllumajandus ettevõtlusega 42 osalejat ja põllumajandust toetavate valdkondadega 29 osalejat. Tulundusühistute liikmete osalemist on oluliselt vähem ning seda aitaks suurendada juhtkonna aktiivsusega. Liikmete puhul on levinud arvamus, et ühistu tegevuse arendamiseks piisab, kui programmi üritustel osaleb juhtkond. Programmi juht on seisukohal, et meil on vaja leida **meetmed, mis suunaksid ühistu liikmeid enam osalema ühistegevuse alastes koolitustes** ja kogemuste vahetamises. Selle

saavutamiseks on vajalik ühistu juhtide ja nõukogu liikmete poolne ühistu liikmete teavitamine ning sünkroniseeritud tegevused ühistu enda poolt pakuvatest koolitustest, seminaridest ning teadmussiirde pikaajalisest programmist. Oleks vajalik mõelda, **kuidas programmi tegevusi saaks viia ühistu liikmetele “koju kätte”**. Või kuidas töötada välja täiendavad meetmed konkreetse ühistu vajadustest tulenevate liikmete kompetentsi tõstmiseks. Kuivõrd ühistegevuse arendamine sõltub väga palju iga üksiku ühistu liikme teadmistest, siis erinevate sihtgruppidega eraldi tegelemine on vajalik eeskätt seetõttu, et erinevates tasandites (juhid, nõukogu, liikmed) on erinevad juhtimis- ja otsustamistasandid, probleemiks jääb kuidas saada tänane põllumajandustootja - lihtliige programmi koolitustele, või siis konkreetselt sihtgrupile kujundatud tegevustele. Tuleviku tegevuste mõistes on märksõnadeks enam individuaalsust ning võimalusel ka e-põhiste lahenduste osaline kasutamine.

Programmi kõik tegevused, mis on kokkulepitud, aitavad suurendada ühistegevuse alase kompetentsi ja teabe levitamist kogu tarneaahela ulatuses. Mitmel korral on ühistegevuse programmi juht ühistegevuse alase kompetentsi teemadel **rääkinud nii teistel infopäevadel/konverentsidel, ajakirjanduses kui ka raadios**, samuti ühistegevuse rollist põllumajanduses ja toidutootmise sektoris. 2018.a. esimesel poolaastal korraldati kahepäevane täienduskoolitus **ekspordi teemal**. Koolitusel räägiti sihtgrupile uutest turgudest ja ettetulevatest küsimustest uuele turule sisenemisel. 2018.a. teisel poolaastal korraldatakse **rahvusvaheline ühistegevuse konverents**, kuhu tulevad esinema 4 ühistegevuse väliseksperti, mis samuti on kooskõlas programmi eesmärkidega. Läbi ühistegevuse konverentsi suurendame rahvusvahelise ühistegevuse alast teadmist ja oskusteavet. Samuti on programmi raames käsitletud **ühisturundamise ja müügiesituse** teemat, mis samuti on seatud ühistegevuse programmi eesmärkideks.

Vastavalt osalejate suulisele ja kirjalikule tagasisidele soovitakse programmi jätkamist sarnaselt eelnevale. Kõik korraldatud üritused on saanud positiivset tagasiside ja osalejad on jäänud rahule valitud teemade ja lektoritega. Samuti on osalejad rahul, et grupi suurus ei ületa 20 inimest, mis annab võimaluse küsimuste esitamiseks ja diskussiooni tekkimiseks, seeläbi on ka tagatud parem teadmiste omaksõõtmine. Programmi meeskond näeb, et **ka edaspidi ei tohiks grupi suurus olla infopäevade ja koolituste puhul rohkem kui 20 osalejat**. Endiselt oodatakse esinema praktikuid ning 2019.a. on plaanis kutsuda esinema rohkem kui varasemalt **väliseksperte**.

Järgmisel aastal soovib programmi meeskond käsitleda järgnevaid teemasid: finantseerimine, kommunikatsioon ja konfliktide lahendamine, jaekaubanduse ja turunduse võimalused, riskijuhtimine põllumajanduses, koostöö meetodid ja ühistegevuse praktilised kogemused välisriikidest. Sarnaselt 2018 aastaga näeme, et ka 2019.a. on vajadus jätkata teabe levitamist teemal, et ühistu omanik on ühistu liige. 2019.a. teabematerjalide ja käsiraamatute puhul on soov kirjutamisse kaasata enamusest väliseksperte, siamaani on kirjutamisse kaasatud olnud Eesti praktikud.

Tellijale oleks ettepanek, et kui programmi kestvuse ajal toimuvad muudatused programmi korraldamises ja nõuete täitmisel, siis võiks ka vastavalt uuendada programmi tehnilise kirjelduse dokumenti.

5. Koostöötegevused valdkonnas tegutsevate asutuste ja organisatsioonidega

Ühistegevuse programmi partnerid kohtuvad aastas vähemalt kaks korda, et arutada korraldatud ürituste tulemust ning seada eesmärgid veel korraldamata ürituste puhul. Nii nagu 2017.a. tehakse koostööd Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojaga ka 2018.a., et korraldada rahvusvaheline ühistegevuse konverents ning viia läbi piimanduse õpiringi kohtumised. Programmi teised partnerid on kaasatud pigem sektoripõhise sisendi andmise poole pealt kui ürituste läbiviimise poole pealt, ürituste korralduslik pool on Eesti Maaülikooli kanda. Tulevikus näeme suuremat koostööd Maaelu Edendamise Sihtasutusega, et rohkem kaasata üritustel osalejatena nõustajaid ja seeläbi suurendada ühistegevusealaste teabelevitajate võrgustikku. Kõik programmi partnerid on kursis tegevuste kalendriga ning korraldavad info levitamist läbi oma kanalite.

Peale partnerite seminaride, ollakse jätkuvalt aktiivselt ühenduses ka e-maili ja telefoni teel, omavahel jagatakse programmi ürituste tagasiside ning olulist informatsiooni, mis toetab programmi tegevusi.

2018.a. on jätkatud sama suunda nagu oli 2017.a, lektoritena on kaasatud ettevõtjad-praktikud, koolitajad, ühistute juhtkond ja nõukogu, valdkonna organisatsioonide ja liitude juhtkond ja nõukogu ning õppejõud.

Aruande koostajad: Rando Värnik, ühistegevuse programmi juht ja Liis Võlli, ühistegevuse programmi assistent.

Aruande kinnitamine ühistegevuse teadmussiirde pikaajalise programmi Nõukogu poolt, aruande kinnitamise kuupäev:

1. Reve Lambur, Põllumajandusuuringute Keskus (nõukogu esimees): 05.07.2018
2. Jaak Läänemets, KEVILI (nõukogu liige): 26.06.2018
3. Jaanus Joasoo, Maaeluministeerium (nõukogu liige): 02.07.2018
4. Leho Verk, Maaelu Edendamise Sihtasutus (nõukogu liige): 25.06.2018
5. Märt Riisenberg, TÜ EPIKO (nõukogu liige): 05.07.2018
6. Kalle Hamburg, Eestimaa Talupidajate Keskliit (nõukogu liige): 05.07.2018
7. Kaie Laaneväli, Maaeluministeerium (nõukogu liige): 02.07.2018
8. Mikk Link, Eesti Erametsaliit (nõukogu liige): 09.07.2018
9. Rando Värnik, Eesti Maaülikool (nõukogu liige): 09.07.2018